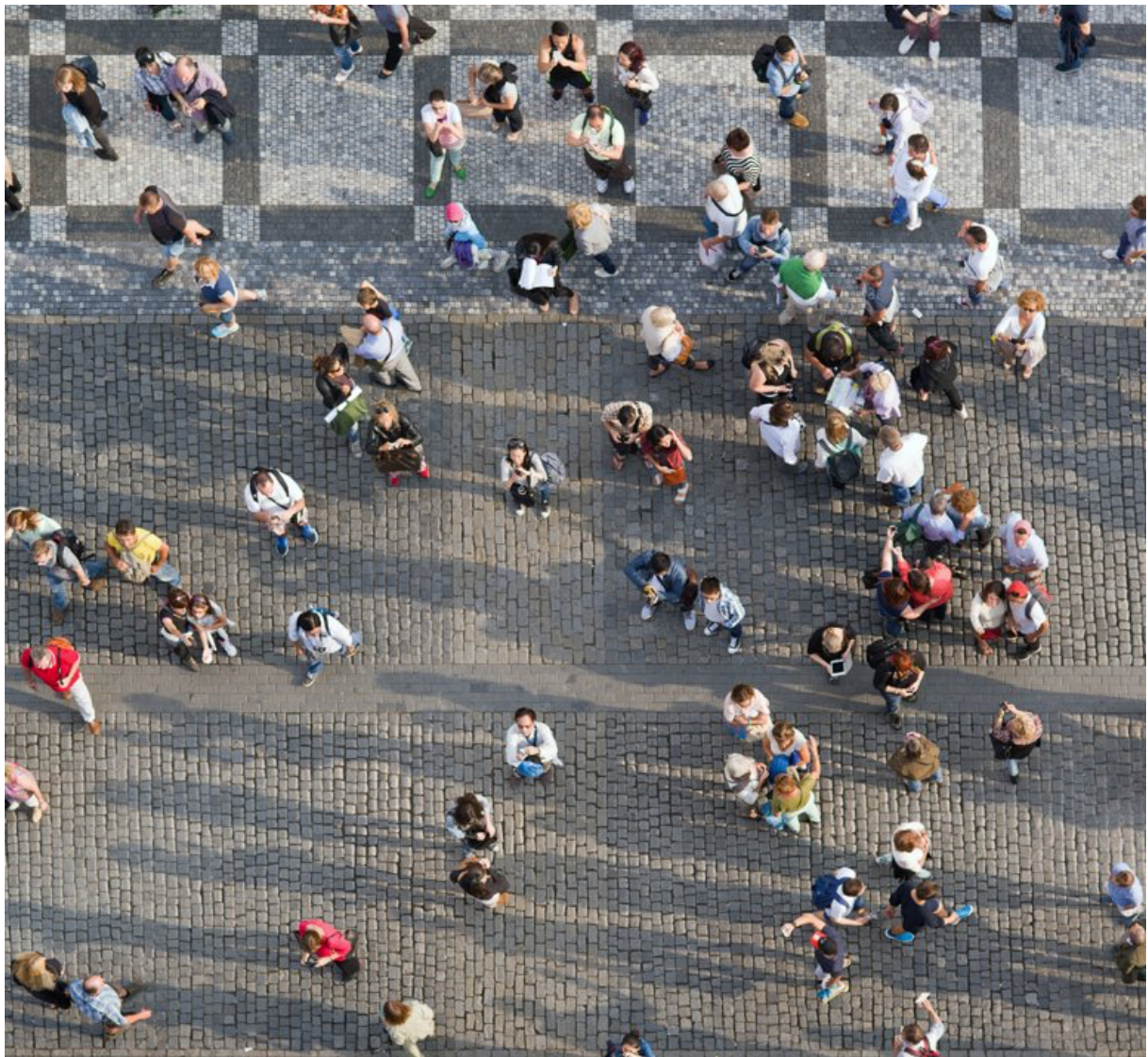

FOLKETRÅKK - EN IDÉ FOR EN NASJONAL MEDVIRKNINGSPLATTFORM

Oppsummerende notat for perioden 2016 – 2022

1. Desember 2022

Innhold

Innhold.....	2
Sammendrag.....	3
Informasjon om Folkeetråd.....	4
Om prosjektets utgangspunkt.....	4
Om prosessen	4
Prosjektoppstart.....	4
Innledende prosess	5
Prosess rundt Modul 1, Medvirkningsveileder	6
Prosess rundt Modul 2, Database	6
Prosess for Modul 3 Plan- og framdriftsverktøy og Modul 4 Si din mening.....	7
Prosess for komparativt arbeid	7
Skifte av prosjektleder og statlig styringsdialog	9
Om modulene	9
Modul 1 Metodeveileder	9
Modul 2 Kunnskapsdatabase	12
Modul 3 Plan- og framdriftsverktøy	15
Modul 4 Si din mening	16
Drøfting av videre utvikling av Folkeetråd som nasjonal medvirkningsplattform	18
Oppsummering og konklusjon	20
Referanser	23

Sammendrag

Folketråkk har vært en stor satsing på innbyggermedvirkning i plan- og bygningslovsprosesser, i regi av Design og arkitektur Norge (DOGA).

Folketråkk som en idé for en nasjonal medvirkningsplattform vokste fram fordi det er dokumentert både i forskning og i undersøkelser at det er et behov for å styrke medvirkningsarbeidet og samle kunnskap på en mer systematisk måte i forbindelse med planlegging etter plan- og bygningsloven.

Erfaringene fra arbeidet med Barnetråkk som verktøy og metode har vært en innledende referanse i arbeidet med Folketråkk, men erkjennelsen er at det er begrenset overføringsverdi. Barnetråkk er like mye et pedagogisk opplæringsopplegg som et digitalt verktøy for registrering av data. Lovkravet om medvirkning for barn- og unge i planleggingen pålegger det offentlige et ansvar, og forventningene til økt digital kunnskap og forståelse for demokrati og samfunn er blitt forsterket i undervisningen i grunnskolen. Kombinasjonen gjør Barnetråkk til et nyttig verktøy med en tydelig brukergruppe, eier og drifter, spesialisert mot barn og unge.

I Folketråkk har ambisjonen vært å utvide brukergruppa til allmennheten, noe som stiller høyere krav til løsningen og en bredere tilnærming til utformingen. En mulig realisering av det Folketråkk-konseptet tilsier i tillegg et behov for mer ressurser og annen kompetanse enn det DOGA besitter. Selv om det har vært jobbet systematisk og målrettet i flere år med initiativet til en god medvirkningsplattform, har det ikke utkrystallisert seg en klar vei videre med en tydelig arvtaker av videre utvikling og drift.

Parallelt med DOGAs arbeid med Folketråkk har det skjedd en betydelig utvikling både innenfor digitalisering og metodeutvikling. I offentlig forvaltning kobles ulike systemer knyttet til behandling etter plan- og bygningsloven sammen, og digitale løsninger innføres for å få til forenkling i saksbehandlingen. Ulike aktører i både privat og offentlig sektor utforsker ulike typer verktøy og igangsetter pilotprosjekter. Medvirkning er løftet som kompetanseområde på tvers av sektorer og fagmiljø, og forståelsen av verdien av innbyggerinvolvering som fundament for omstilling og innovasjon har økt. Til sammen bidrar denne utviklingen til et større behov for å dele kunnskap, spre informasjon og lære mer av hverandre, og dette behovet er større enn noe som kan dekkes av en felles nasjonal digital medvirkningsplattform.

DOGAs satsing på Folketråkk som et digitalt verktøy og kunnskapsdatabase, avsluttes i sin nåværende form. DOGAs arbeid med kunnskapsutvikling og formidling rundt medvirkning og innbyggerinvolvering vil imidlertid bli opprettholdt og videreutviklet i nær dialog med praksisfeltet i både offentlig og privat sektor.

Informasjon om Folkeetråkk

Om prosjektets utgangspunkt

Folkeetråkk ble i igangsatt som en videreføring av arbeidet med Barnetråkk. Barnetråkk ble unnfanget som idé i 1993 lansert av Eva Almhjell¹, som en måte å hjelpe barn til å lære om samfunn, demokrati og planlegging, og for å samle inn data om barns hverdagsomgivelser til bruk i arealplanleggingen i kommunene. Gjennom bruk av kart kunne barna gi konkrete tilbakemeldinger på sine nærmiljø, og bidra med forslag til forbedringer. Informasjonen kunne brukes i by- og lokalsamfunnsutviklingen, og gi verdifull innsikt i og kunnskap om byer og steder. I 2006 gikk man over fra analog til digital kartfesting for Barnetråkk, og i 2014 utviklet man en egen digital plattform i et samarbeid mellom Design og arkitektur Norge (DOGA), Skolelaboratoriet i realfag, Universitetet i Bergen (UIB) og Bengler AS. Dette skjedde parallelt med lanseringen av en ny veileder fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD), «Medvirkning i planlegging» (KMD 2014), og gitt at Barnetråkk raskt ble tatt i bruk og etterspurt som et medvirkningsverktøy, ble det også naturlig å tenke muligheten for en videreføring for en bredere brukergruppe enn skolebarn.

Om prosessen

Prosjektoppstart

I 2016 tok DOGA kontakt med tidl. Kommunal og moderniseringsdepartementet (KMD), for å legge opp en prosess for dette. Det ble utarbeidet en prosjektplan, og etablert følgende organisasjon:

- Prosjekteier: DOGA
- Prosjektledelse og arbeidsgruppe: DOGA
- Styringsgrupperepresentasjon: KMD, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU), Helsedirektoratet, Statens kartverk, Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR)/OsloMET, Barne-, ungdoms og familiedirektoratet (Bufdir) og næringsaktører representert ved Aspelin Ramm.

Prosjektet ble kalt «Folkeetråkk», og følgende utfordring ble utmeislet for arbeidet:

«Hvordan kan Folkeetråkk utvikles til å bli en digital plattform for kunnskapsinnhenting, erfaringer og ideer i stor målestokk, en kunnskapsbank som stat, kommune og private aktører kan bruke i sitt arbeid for å øke kvalitet, verdiskapning og sikre mer demokratisk by- og stedsutvikling i Norge?»

---

¹ Tidligere fylkesplanlegger i Vestfold fylkeskommune

Den 18.11.2016 ble prosjektet igangsatt med inspirasjonsseminaret «*Medvirkning virker*» på DOGA (Link til opptak fra seminaret: [Medvirkning virker: Videopresentasjoner | DOGA](#)).

Her ble digitale medvirkningsverktøy fra Finland, Russland, Sverige, Danmark og Norge presentert, og idéen om Folkeetråkk lansert.

Innledende prosess

Etter en kortfattet spørreundersøkelse utført våren 2017, gjengitt i notatet «*Hvilke medvirkningsverktøy- og metoder brukes i norske kommuner og hvordan fungerer de?*» (DOGA 2017), ble Designit engasjert våren 2017 for å bistå i gjennomføringen av en prosess som skulle skape et fundament for videre utvikling av prosjektet. Designit gjennomførte:

- 13 dybdeintervjuer med arkitekter, kommuner, utbyggere, Kommunenes sentralforbund (KS), Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO), NMBU, Helsedirektoratet, UIB og Vegdirektoratet,
- 1 innsiktsworkshop med 12 offentlige og private aktører, for å få en forståelse av hvordan kommunen og utbyggere utfører medvirkning i dag,
- 1 idéworkshop med 10 offentlige og private aktører med idégenerering basert på funn fra innsiktsfasen,
- En rekke arbeidsmøter og deltakelse på møter i styringsgruppa.

Nøkkelfunn, problemstillinger, tjenestekonsept, teknologipotensial, mulige gevinster og forslag til videreføring ble redegjort for i sluttrapporten «*Folkeetråkk – en visjonær tjeneste som sikrer et helhetlig og best mulig beslutningsgrunnlag for stedsutvikling*» (Designit 2017), og presentert på et seminar 24.3.2017 (Link til opptak fra lanseringen: [Folkeetråkk | DOGA](#)).

På bakgrunn av dette arbeidet ble det besluttet å gå videre med en løsning med 4 moduler:

1.	2.	3.	4.
Medvirknings-veileder	Database	Plan- og fremdriftsverktøy	Si din mening
For planlegger i kommunen mfl Modulen som skal skaffe kvalitative data til databasen	For alle Kunnskapsbase som bygges opp gradvis ettersom plattformen tas i bruk.	For innbyggerne Innsyn i planprosesser m.m.	For innbyggerne Innspill fra innbyggerne

Figur 1 Folkeetråkkkonseptets fire moduler slik de endelig ble utformet av DOGA på bakgrunn av Designits første forslag til fem moduler (Designit 2017)

Prosess rundt Modul 1, Medvirkningsveileder

Accenture ble høsten 2017 engasjert for å få på plass Modul 1: Medvirkningsveilederen. Det ble valgt to pilotkommuner, Flesberg og Drammen. Med tjenstedesign som metode, vektlegging av samarbeid mellom alle aktører og en handlingsrettet plan, var målet å få på plass en god brukerorientert løsning som var nyttig for kommunene.

Accentures sluttrapport «*Folketråkk – en nasjonal digital medvirkningsplattform*» (Accenture 2018) ble levert 11.9.2018. Fordi ressurstilgangen var begrenset, ble løsningen utviklet med utgangspunkt i DOGAs egne nettsider og grafiske profil. Som en del av arbeidet ble en navneendring også vurdert, men besluttet avvendt. På slutten av 2018 ble det tildelt statlige midler som bidrag til ferdigstilling av veilederen. Den 17.4.2019 ble det arrangert et sluttseminar hvor pilotkommunene delte sine erfaringer (Link til opptak fra sluttseminaret: [Sluttseminar med Folketråkk-pilotene | DOGA](#)), og den 23.8.2019 ble Folketråkkveilederen lansert (Link til opptak fra lanseringen: [Lansering av Folketråkk-veilederen | DOGA](#)).

Våren 2021 ble det gjennomført en spørreundersøkelse for både Barnetråkkverktøyet og Folketråkkveilederen. Opinion fikk oppdraget med å kartlegge hvordan verktøyene fungerer, resultatet av bruken og behov og ønsker for endringer og utvikling. I tillegg ble det sett på overordnede forhold som holdninger til og oppfatninger rundt innbyggermedvirkning, effekter av slik involvering og respondentenes syn på egen kompetanse. Undersøkelsen «*Folketråkk – en analyse*» (Opinion 2021) omfattet innsikt fra 300 personer, i stor grad areal- og samfunnsplanleggere eller plansjefer og tilsvarende, men også representanter fra konsulentmiljø og eiendomsutviklere. Undersøkelsen viste bl.a. at det var høy kjennskap til Folketråkk, men at få kommuner gjennomførte medvirkning ut over minstekravet i plan- og bygningsloven. Av de som hadde benyttet verktøyet, var brukerne stort sett fornøyde og anså dette som et nyttig verktøy. Rapporten understøttet behovet, og konkluderte med at det kreves tiltak for å gjøre Folketråkkveilederen bedre kjent og at man burde inkludere flere relevante eksempler.

I løpet av 2020 ble Citiplan/ Norconsult engasjert til å gjøre en kvalitetssikring av Folketråkkveilederen. Oppdateringer i tråd med anbefalingene i rapporten «*Gjennomgang av Folketråkkveilederen – Dokumentasjonsrapport*» (Citiplan/Norconsult 2020) ble i stor grad gjennomført i 2021. Veilederen er i dag en del av DOGAs digitale verktøykasse, åpent tilgjengelig på

www.doga.no/folketrakk

Prosess rundt Modul 2, Database

I 2020 ble arbeidet med å etablere en database i hht. det opprinnelige konseptet igangsatt. Tanken var at en digital løsning kunne bidra til å ivareta alle de tre gjenstående modulene som Designits innledende kartlegging ledet fram til. Fordi arbeidet med databasen var av mer teknisk art, ble det besluttet å opprette en egen arbeidsgruppe som fikk følgende sammensetning:

- Prosjekteier: DOGA
- Prosjektledelse: DOGA

- Arbeidsgrupperepresentasjon: Norsk Eiendom, Digitaliseringsdirektoratet (Digdir), Geodata AS, Travers Lab AS, Nabolagsfabrikken og Helsedirektoratet.

Christin Staubo, med AVO Consulting som underleverandør, ble engasjert for å utarbeide et forprosjekt/innledende kartlegging høsten 2020. Prosjektet mottok tilskudd til arbeid med universell utforming tildelt av Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). I sammendraget i rapporten «*DOGA Folkeetråkk Database, Forprosjekt-rapport*» (Staubo/AVO Consulting 2020) heter det:

«Gjennom innspillene fra de tre arbeidsmøtene ble det klart at det å detaljere ut en teknisk løsning på dette tidspunktet er for tidlig, da det mangler en enhetlig forståelse for hva tjenesten skal være. Derfor anbefaler vi at DOGA først utvikler en pilot som kan danne grunnlag for en mer fullverdig løsning. Parallelt må man arbeide for å sikre videre utvikling, samarbeid, eierskap og finansiering.»

Rapporten belyste omfanget av arbeidet med å lage en database, og etablerte en forståelse av ressursbehovet ved en eventuell videreføring. Usikkerhet rundt videre prosess gjorde at det ble besluttet å la Geodata AS bistå med en enklere studie av hva en prototype for et digitalt verktøy kunne være, og hvordan knytte dette til oppbygging av en database. Dette arbeidet ble levert i mai 2021 i notatet «*Folkeetråkk – Kunnskapsdatabase*» (Geodata 2021). Studien ble ferdigstilt høsten 2021, og arbeidet ble kort gjort rede for på arrangementet «*Medvirkning som virker*» arrangert 15.5.2022 (Link til opptak fra medvirkningsseminaret: [Konferanse: Medvirkning som virker! | DOGA](#)).

Prosess for Modul 3 Plan- og framdriftsverktøy og Modul 4 Si din mening

Det har ikke vært noen prosess for utvikling av de to siste modulene, da man antok at disse ville kunne inngå i en digital løsning utredet under «Kunnskapsdatabase» (Modul 2).

Prosess for komparativt arbeid

Medvirkning er et bredt felt, og for å sikre god innsikt i hva som skjer på feltet har DOGA og arbeidsgruppene hatt en bred kontaktflate mot både offentlig forvaltning, privat sektor (både praksisfelt og utviklermiljø) og kunnskapsmiljø underveis i arbeidet med Folkeetråkk. Følgende kan nevnes som særlig relevant:

- BARNETRÅKK 1993->: Underveis i prosessen med utviklingen av Folkeetråkk har det vært en kontinuerlig oppfølging av Barnetråkkarbeidet, med jevnlig møter med Universitetet i Bergen og aktive kommuner og fylkeskommuner. I 2022 har det også vært et eget samarbeid med Statens kartverk, som har fått i oppdrag å få Barnetråkk koblet på det offentlige kartgrunnlaget (DOK), slik at Barnetråkk-data kan legges inn som et nasjonalt tilgjengelig temakart. Dette arbeidet har gitt innblikk i hvordan digitaliseringen utvikles i det nasjonale kartverket. Det har også vært arbeidet med prosesser for Seniortråkk og Ungdomstråkk, men uten at dette er satt i system på samme måte som Barnetråkk.
- NASJONALT VEIKART FOR SMARTE OG BÆREKRAFTIGE BYER OG LOKALSAMFUNN 2018-2019: Sammen med Nordic Edge og Smartbyene utarbeidet DOGA «*Nasjonalt veikart for*

smarte og bærekraftige byer og lokalsamfunn» (DOGA, Nordic Edge, Smartbyene 2019) der innbyggerinvolvering er et avgjørende element nedfelt i 2 av de 8 prinsippene (Prinsipp 1 og 4). Veikartet ble utviklet for å styrke felles innsats for å nå FN's bærekraftsmål, og Gnist innovasjonsprogram for bærekraftig by- og næringsutvikling ble opprettet for å ta veikartet i bruk. Dette gjorde at Folketråkk fikk ny aktualitet ved at deltakerne i Gnist-programmet kunne finne fram til metoder for å utøve brukermedvirkning og innbyggerinvolvering.

Figur 2 De 8 prinsippene hentet fra Nasjonalt veikart for smarte og bærekraftige byer og lokalsamfunn (DOGA, Nordic Edge, Smartbyene 2019, figur s.8)

- SAMBED 2020-2023: Prosjektet «Samarbeid for bedre medvirkning i planlegging» (SAMBED) er et pilotprosjekt finansiert av Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (DIKU) for å utvikle, gjennomføre og teste metoder for medvirkning i planlegging av bærekraftige samfunn, spesielt rettet mot barn og unge. Fakultet for landskap og samfunn (Landsam) ved NMBU har ledet prosjektet med DOGA, SPIRE, NBBL og KS som samarbeidspartnere. Prosjektet inngår som en del av Senter for

integrert og transfaglig undervisning i planlegging (Sitrap) og har omfattet studenter med ulik faglig tilnærming innen folkehelse, landskapsarkitektur, planlegging og eiendomsforvaltning. Dette arbeidet har gitt innblikk i beste praksis på medvirkning, og i hvordan utdanningsinstitusjonene jobber med å utvikle kunnskapsfeltet. Sitrap ble i 2022 utnevnt som senter for fremragende utdanning av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HKdir).

- **DIALOG MED PRAKSISFELTET:** Medvirkning utøves i praksis både i offentlig og privat sektor, og det er bred kontaktflate mellom aktørene og dialog om medvirkning i forbindelse med bl.a. konferanser, programmer og prosjekter. DOGA har etablert kontakt med et praksisnettverk for sosial bærekraft i arkitektur, by- og stedsutvikling opprettet høsten 2021, og har også vært dialog med Smartbyenes nettverk relatert til FoU-prosjekt for digital innbyggerinvolvering, som prøver ut ulike metoder og verktøy.

Skifte av prosjektleder og statlig styringsdialog

Høsten 2021 ble det organisatoriske endringer i prosjektet, som inkluderte ny prosjektleder på DOGA. Ved årsskiftet 2021/2022 ble DOGAs styringsdialog med staten overført fra Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) til Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD).

Med dette har det også vært naturlig å vurdere hva DOGA bør prioritere framover, med hensyn til FolkeTråkk spesielt, og medvirkning og innbyggerinvolvering generelt.

Om modulene

Modul 1 Metodeveileder

Beskrivelse

FolkeTråkk-veilederen er i dag plassert på DOGAs nettsted:

www.doga.no/folkeTrakk

Veilederen har som mål å styrke medvirkningen i planprosesser etter plan- og bygningsloven, og gi kommuner, utbyggere, politikere og andre aktører et bedre og mer helhetlig kunnskapsgrunnlag for hvordan vi sammen kan utvikle gode byer og tettsteder.

Tanken er at de som har benyttet veilederen også kan bidra til å utvikle den videre ved å spille inn eksempler og metoder, og at dette kvalitetssikres og formidles redaksjonelt av DOGA.

Veilederen er tilpasset DOGAs nettsiders oppbygging og rammevilkår. Innledningsvis er det satt opp to innganger: «FolkeTråkk-veilederen» og «Mer om folkeTråkk».

I «FolkeTråkk-veilederen» er det fire veier videre, med underpunkter, og hensikten er at brukeren skal ledes videre basert på behov vedkommende har relatert til en planprosess etter plan- og bygningsloven:

FOLKETRÅKK – VEILEDEREN				
Hvorfor Medvirkning	Medvirkning i planprosesser		Metode-Velger	
Om veilederen Hva er medvirkning Hvorfor legge til rette for medvirkning Hvordan gjennomføre medvirkning Krav i plan- og bygningsloven Universell utforming Samordning mellom offentlige myndigheter	I kommune-planprosess	I regulerings-planprosess	Om metodevelgeren (med henvisning til innflytelses-sirkelens 4 deler)	
	Illustrasjon av planprosessen Andre relevante veiledere		Tilgj.gj. av info	Innh. av info
			Samarb.	Dialog
			Medvirkningsplan Medvirkning og medbestemmelse	
			Eksempel-Samling	
			Barn i by Venteplassen på Tøyen torg En blå tråd i Trondheim Barnetråkk i Gran kommune Med hjerte for Arendal Fjell i Drammen	

I «Mer om folketråkk» er det bare en vei videre, med underpunkter:

MER OM FOLKETRÅKK					
Medvirkning virker: Video-presentasjoner 2016	Medvirkning og norske kommuner – hvordan gjør de det?	Lansering av behovs- og mulighets-analyse for Folketråkk	Drammen og Flesberg ble pilotkommuner i Folketråkk-prosjektet	Sluttseminar med pilot-kommunene Drammen og Flesberg	Lansering av Folketråkk-veilederen
Link til bl.a. presentasjoner på vide fra inspirasjons-seminaret fra 18.11.2016	Link til bl.a. spørreundersøkelse fra 2017 og tidligere rapporter	Link til bl.a. rapport, presentasjoner og video av møte		Link til bl.a. video fra sluttseminaret	Link til bl.a. presentasjoner og video fra lanseringen, samt liste over foredrags-holdere

Folketråkk-veilederen er tilrettelagt for å kunne bygges ut med eksempler, og endres i tråd med utviklingen av ny kunnskap.

Kvalitetssikringen utført av Citiplan/ Norconsult våren 2021 har ført til at veilederen har blitt justert og forbedret både strukturelt, innholdsmessig og språklig. Det ble satt større fokus på brukerbehov, og innhold i eksempelsamlingen ble gjennomgått og oppdatert. Det ble foreslått å vurdere endring av navn, legge inn indikatorer for effektmåling, anskueliggjøre forventet tids- og ressursbehov og en utvidelse av eksempelsamlingen. Det ble videre pekt på behovet for å markedsføre veilederen bedre blant aktuelle brukergrupper.

Utfordringer og muligheter

Folketråkk-veilederen har etter lanseringen i 2019 ikke blitt tatt i bruk i et det omfang man ønsket og forventet. Dette kan skyldes:

- Navn og innhold svarer ikke helt til brukernes forventninger, som kanskje særlig er skapt av Barnetråkk-verktøyet og tjenesten knyttet til dette som mange kjenner.
- Veilederens plassering og format på DOGAs nettsider har ikke et optimalt brukergrensesnitt og er ikke tilgjengelig nok.
- Det har ikke vært brukt nok ressurser på formidling av veilederen ut mot aktuelle brukergrupper.
- Veilederen er ikke knyttet opp mot viktige etaters og organisasjoners eget arbeid inn mot medvirkning og innbyggerinvolvering, og har slik ikke kunnet dra nytte av de institusjonelle relasjonene som kunne bidratt til å understøtte veilederens status og relevans.
- Veilederen er innrettet mot medvirkning i planprosesser etter plan- og bygningsloven. I og med at medvirkningsmetoder kan brukes i mange andre sammenhenger og andre faser av en prosess, kan henvisningene til plan- og bygningsloven bli begrensende for å nå en større målgruppe.
- Slik veilederen er innrettet og fungerer i dag ser ikke praksisfeltet ut til å anerkjenne den som en relevant plattform for selv å bidra med referanser og eksempler på eget initiativ.
- Det er flere nettsteder man kan få gode råd og tips om metoder for medvirkning og innbyggerinvolvering, men det er lite linker og referanser mellom disse i dag.
- Veilederen henviser i hovedsak til metoder for fysisk medvirkning, som ofte er lite egnet for digital medvirkning. Brukere i dag har forventninger om digital medvirkning.

Det er gjennom undersøkelser avdekket at det er et behov for en metodevelger om medvirkning og innbyggerinvolvering, og at DOGA er en egnet arena for formidling og informasjon om dette. Med dette som et utgangspunkt er det nærliggende å se følgende muligheter:

- Folkeetråkk-navnet fases ut, slik at veilederen frikobles fra Barnetråkk som medvirkningsmetode.
- Løsningen kan få et enklere og mer tilgjengelig brukergrensesnitt som er enklere å oppdatere og vedlikeholde, eventuelt i samarbeid med andre samarbeidspartnere.
- Løsningen kan gjøres mer kjent. De viktigste brukergruppene kan nås gjennom kompetanseutviklingsprogrammer og relevante innovasjonsprogrammer som DOGA selv utvikler og fasiliterer. Videre utvikling bør ses i sammenheng med øvrige verktøy som utvikles på DOGA.
- I en videre utvikling kan det ses på hvordan løsningen kan knyttes opp mot viktige etaters og virksomheters eget arbeid med medvirkning og innbyggerinvolvering, slik at den institusjonelle relasjonen i større grad bidrar til å understøtte status og relevans.
- Løsningen kan videreutvikles for i større grad å gjenspeile aktiviteten i det praksisfeltet som i dag jobber med medvirkning og innbyggerinvolvering utenfor plan- og bygningslovens pålegg.
- Utformingen av løsningen kan justeres slik at praksisfeltet ser nytten av den og enklere kan bidra med gode referanser og eksempler.
- Det kan i større grad enn i dag også legges henvisninger til andre steder brukerne kan få mer informasjon finne om medvirkning og innbyggerinvolvering.

- Pandemien har vist oss at digitale metoder også er svært viktige for å sikre god medvirkning. Løsningen kan derfor med fordel omtale dette, og ha flere henvisninger til og eksempler på digitale medvirkningsmetoder og verktøy.

Forslag til videre utvikling

DOGA bør beholde eierskapet til en revidert løsning for formidling av metoder, eksempler og kunnskap om medvirkning og innbyggerinvolvering. Imidlertid foreslås det at løsningen gis et nytt navn og gjennomgås med sikte på å gjøre den enklere både å finne, bruke og vedlikeholde. I tillegg bør en revidert løsning i større grad åpne opp for at henvisninger og eksempler kan legges inn mer direkte uten omfattende redaksjonelt arbeid, og kanskje også legges inn direkte fra praksisfeltet selv.

Det foreslås også at løsningen i mindre grad rettes mot plan- og bygningsloven, men i stedet fokusere på kunnskaps- og praksisutvikling innen medvirkning og innbyggerinvolvering som del av å få til omstilling og innovasjon inn i en bærekraftig framtid, og oppnå måloppnåelse innenfor sosial bærekraft.

Modul 2 Kunnskapsdatabase

Beskrivelse

Kunnskapsdatabasen foreligger som et utkast til en klikkbar prototype redegjort for i notatet «Folketråkk – Kunnskapsdatabase» (Geodata 2021) på bakgrunn av et begrenset oppdrag fra DOGA. Notatet ble utarbeidet for å konkretisere hvordan et slikt digitalt verktøy kan se ut og fungere, og hvordan det kan bidra til å bygge opp en kunnskapsdatabase.

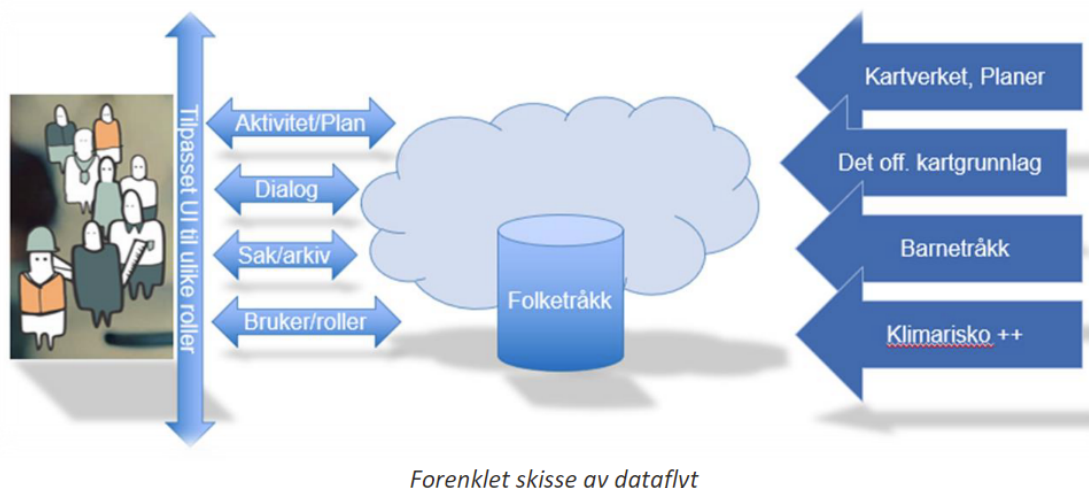
I notatet heter det «Folketråkk Kunnskapsdatabase er en digital plattform som skal styrke medvirkningen i planprosesser etter plan- og bygningsloven» og at «Folketråkk Kunnskapsdatabase skal legge til rette for transparens, dialog og engasjement i lokal samfunnsutvikling og skal knytte de ulike rollene i planprosessen tettere sammen.»

Målgruppene er definert som kommunen (planavdelingen/kommunikasjon), forslagstilleren/bygg- og eiendomsbransjen (arkitekt, rådgivende selskaper, eiendomsbransjen) og innbyggeren.

Utkastet beskriver en tenkt struktur med følgende bestanddeler:

- En sentral datamodell/database
- Et brukervennlig og tilpasset grensesnitt for alle målgrupper og alle digitale flater (PC, mobil etc.)
- Tilgang til alle aktiviteter, planer og tiltak knyttet til fysisk planlegging i en løsning – uavhengig av kommunegrenser.

Tilgangen foreslås løst gjennom BankID, og løsningen tenkes knyttet til eksisterende og standardiserte digitale fellestjenester for å sikre kvalitet og sporbarhet i kommunikasjonen med kommunen. Databasen må være fleksibel og tilpasningsdyktig for endringer og digital utvikling innenfor geointegrasjon og arkivsystemer.

Figur 3 Forenklet skisse av dataflyt for Folkekråkk Kunnskapsdatabase (Geodata 2021, s.8).

Konkret foreslås det at både en kommune, en forslagsstiller eller innbyggere selv kan legge ut forslag til planer eller prosjekter. Det kan legges inn både uformelle innspill og formelle innspill fra innbyggere, og innspillene blir synlige både for dem selv, andre som kan komme med innspill, forslagsstillere og kommunens saksbehandlere. Forslagsstillere kan dermed starte utviklingsprosessen tidligere enn formell oppstart og få respons som kan påvirke prosjektutviklingen i en tidlig fase, og slik skape mulighet for reell medvirkning. Innspillene kan også registreres inn i arkivsystem og bli en del av formelle innspill i en planprosess. Innbyggere kan velge å følge med på det som skjer i et avgrenset område eller i en spesiell sak.

Løsningen vil kunne bygge opp kunnskap om pågående prosjektinitiativ, planarbeid og innbyggers engasjement over tid og gi verdifull innsikt om både tema, geografiske områder, prosjekter, prosesser og medvirkningsopplegg.

Utfordringer og muligheter

Helt siden de første utredningene av Folkekråkk Kunnskapsdatabase ble igangsatt har det vært usikkerhet rundt hva dette skal være og hvem som bør ha eierskapet til løsningen. Dette skyldes særlig to forhold:

- Plan- og bygningsloven er en overbyggende lov for en rekke særlover, noe som gjør at bestemmelser om medvirkning dekker et svært bredt kompetansefelt som favner mange ulike sider av samfunnsutviklingen, ulike typer forslagsstillere og alle typer innbyggere. Det gjør det vanskelig å:
  - peke ut en særegen bruker- og målgruppe som databasen kan rette seg mot for bedre å kunne overskue behov og skape et brukervennlig produkt,
  - avklare hvem som har størst nytte av databasen og dermed kunne peke ut en ansvarlig eier av løsningen,
  - finne et egnet og robust driftskonsept for løsningen, og overskue hva det koster å vedlikeholde, drive brukerstøtte og videreutvikle løsningen.

- Vi er inne i en tid med høyt tempo i digitalisering i både offentlig og privat sektor. Nye verktøy og metoder utvikles og forbedres stadig, og finner raskt veien til og tas i bruk av de som etterspør løsningene. Det gjør det vanskelig å:
  - utvikle en ny løsning som økonomisk og med hensyn til brukervennlighet og driftssikkerhet, kan oppnå tilsvarende nivå på verktøy som allerede er utviklet internasjonalt og tatt i bruk i Norge,
  - finne en enkel løsning som på en hensiktsmessig og trygg måte kan kobles til de digitale systemene i offentlig sektor uten å gå på akkord med brukervennlighet, bidra til økt byråkrati eller bli kostbar å drifte,
  - sikre en løsning som bygger opp kunnskap over tid, og som kan komme til nytte i framtida uten å risikere at dataene forsvinner, blir utilgjengelige eller blir benyttet på en utilsiktet eller uheldig måte.

Det er i arbeidet avdekket at det er et behov for å samle og synliggjøre resultater fra medvirkningsprosesser på en bedre og mer tilgjengelig måte enn i dag. Digitale løsninger etterspørres, og mange ser for seg Folkeetråkk – Kunnskapsdatabase som en løsning som ligner på Barnetråkk, men i en versjon som er tilgjengeliggjort for alle. Å skape et allment verktøy er imidlertid et mye større tiltak som krever en annen tilnærming. Derfor er det uheldig at navnsetting og formidling ser ut til å ha skapt en forventning om at Folkeetråkk skal være en oppgradert versjon av Barnetråkk.

I skissen til prototype utarbeidet av Geodata AS er det anskueliggjort at det er mulig å utvikle et digitalt verktøy og en kunnskapsdatabase som kobles til eksisterende offentlige datasett og systemer. Dette må imidlertid utredes videre i en piloteringsfase som vil kreve betydelige ressurser, høy kompetanse på digitalisering og mer tid for å skape en løsning som vil kunne fungere hensiktsmessig. Utfordringen ligger i å finne en utviklingsaktør som har interesse av og midler til å utvikle verktøyet videre. Den brede tilnærmingen har gjort at det er vanskelig å overskue hvem en slik utviklingsaktør kan være, derfor har det så langt ikke vært arbeidet målrettet med å adressere mulige aktører.

Parallelt med arbeidet med Folkeetråkk har det skjedd en stor utvikling i samfunnet. For å sikre gevinster av økt omstilling, forenkling og bedre saksflyt gjennom digitalisering i offentlig sektor, er det jobbet målrettet for å knytte sammen post- og arkivsystemer, saksbehandlingssystemer, geointegrerte systemer og andre informasjonssystemer. Det er utviklet en rekke nye tjenester som i sterkere grad ivaretar en mer løpende dialog med innbyggerne på mange felt i samfunnet. Økt interaksjon på tvers av fylker og kommuner, og med utlandet i EU-samarbeid og i multinasjonale firma, har ført til økt samarbeid og bedre tilgang på nye verktøy og metoder utviklet av ideelle organisasjoner og virksomheter. Interessen for og kunnskap om medvirkning har økt som følge av dette, og bringer fram stadig nye pilotprosjekter, forbilder og eksempler på innovasjon som andre kan dra nytte av.

Fordi medvirkning og innbyggerinvolvering ikke er begrenset til plan- og bygningslovsprosessene, foregår praksisutviklingen ute i en rekke kompetansemiljøer som også har relevans i samfunnsutviklingen f.eks. innen folkehelse, demokratiutvikling, eiendomsforvaltning,

samferdsel, miljø- og klimaarbeid m.v. Utfordringen er derfor å overskue praksisfeltet for å sikre informasjonsflyt, kunnskapsdeling og læring i et bredt spekter av pågående prosjekter og ofte sammenkoblede prosesser også ut over planprosesser etter plan- og bygningsloven.

Forslag til videre utvikling

Å utvikle digitale verktøy eller drifte tjenester er ikke en del av DOGAs mandat som innovasjonsvirkemiddel. DOGA bør derfor ikke gå videre med arbeidet med å utvikle Folkestråkk - Kunnskapsdatabase som skissert. Arbeidet som er gjort kan imidlertid stilles til disposisjon for eventuelle utviklingsaktører som kan tenke seg å ha eierskap til en slik løsning. DOGA kan eventuelt bistå inn i et videre arbeid i en rådgivende funksjon. I mylderet av metoder og verktøy, samarbeidskonstellasjoner og utviklingsprosjekter, kan det imidlertid være at en nasjonal medvirkningsplattform uansett ikke vil ivareta bredden i behovene. Derfor er det usikkert om det vil være hensiktsmessig å utvikle en nasjonal medvirkningsplattform og kunnskapsdatabase.

DOGA bør i stedet videreutvikle kontaktflaten mot praksisfeltet og miljøene som prøver ut ulike metoder og verktøy for å kunne bistå i arbeidet med å spre informasjon og kunnskap om medvirkning og innbyggerinvolvering som en forutsetning i å få mobilisert innbyggere bredere og inn i flere dimensjoner i bærekraftig omstilling i samfunnet.

Modul 3 Plan- og fremdriftsverktøy

Beskrivelse

Plan- og framdriftsverktøy (Modul 3) ble i behovs- og mulighetsanalysen fra 2017 utført av Designit beskrevet slik: «*Et digitalt verktøy som lar kommuneansatte og andre som er involvert i planprosesser logge og følge med på prosjekter.*» Det er til nå ikke utredet noe slikt verktøy i forbindelse med Folkestråkk, da man anså at dette kunne inngå i arbeidet med kunnskapsdatabasen.

Staten har i lengre tid jobbet med å etablere bedre digitale plattformer, og gjennom kommunenes digitale planregistre og bruk av plandialog som verktøy er det også blitt lettere å følge med i planprosessene. I plandialogen blir alle ferdige dokumenter lagt ut, det er lenker til informasjon om hvordan man skal kunne gi innspill og innspillene blir lagt ut når de er kommet inn.

Planinitiativ	Oppstartsmøte	Varsel om oppstart	Høringsfrist	Saksdokumenter er publisert	Offentlig ettersyn	Kunngjøring	Frist for klage
3805_202203	Tidsakse	Plandokumenter (9)					
Registrering	Planinitiativ	Varsel planoppstart	Høringsperiode	Behandle planforslag	1.gangs behandling	Offentlig ettersyn	Offentlig ettersyn
						Forberede vedtaksbehandling	Vedtaksbehandling
							Kunngjøring/Klageadgang

Figur 4 Plandialog med tidslinje (skjermdump fra Larvik kommunes kartportal), en del av tjenesten arealplan.no utviklet av Norkart. Mer om tjenesten finnes på www.arealplaner.no.

Utfordringer og muligheter

Tidsperspektivet i planprosesser er utfordrende:

1. Det tar lang tid. Fra oppstart til ferdig plan kan det ha gått fra ett til flere år.
2. Det er vanskelig å forstå hva som skjer i hver del av prosessen, og hvordan de henger sammen med de andre delene.
3. Det gis liten informasjon om når og hvordan en kan komme med innspill i prosessen.

Kommunenes digitale kartløsninger er fremdeles litt for lite kjent og for utilgjengelige i sitt brukergrensesnitt, som en inngang til å hente informasjon om hva som skjer i eget nabolag og få kjennskap til når og hvordan man kan medvirke.

Forslag til videre utvikling

Statens eget tverrfaglige arbeid med plandialogen og samordning av digitale systemer i planleggingen anses som den beste måten for å ivareta behovet for å gi innbyggerne bedre innsikt i plan- og framdrift i prosesser etter plan- og bygningsloven. DOGA bør derfor ikke gå videre med å utvikle en slik modul.

Modul 4 Si din mening

Beskrivelse

Si din mening (Modul 4) ble i behovs- og mulighetsanalysen fra 2017 utført av Designit beskrevet slik: «*En nettside som lar innbyggerne gi innspill til nærmiljøet generelt og til pågående planprosesser*».

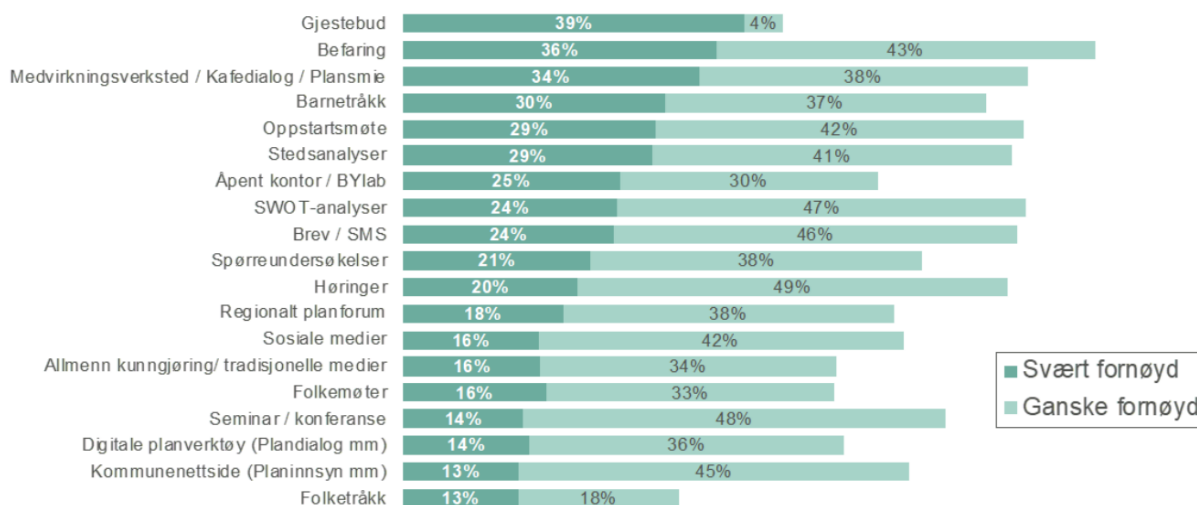
I utkast til klikkbar prototype for «Folketråkk – kunnskapsdatabase» utarbeidet av Geodata AS, er det vist en mulig løsning for hvordan en «si din mening» kan legges inn i et digitalt verktøy. Det er ikke avklart hvordan en slik løsning kan eller bør driftes.

I planprosesser er det formelle lovkrav til varsel om planoppstart og kunngjøring, og høring og utleggelses til offentlig ettersyn. Det er særlig ved disse to anledningene det etterspørres innspill. Innspillene fra disse to delene av planprosessen inngår i saksbehandlingen og kommenteres i kommunenes saksinnstillinger.

Ut over dette har innbyggere i kraft av den generelle ytringsfriheten rett til å si sin mening når som helst og i hvilken kanal man måtte ønske.

Utfordringer og muligheter

Medvirkningsprosesser er arbeidskrevende. Manglende planleggings- og saksbehandlingskapasitet kan være et hinder for å bruke medvirkningsmetoder som åpner for en åpnere meningsutveksling, og som mange er mer fornøyd med enn det som er minstekravet etter lovverket.

Figur 5 Grafen viser brukertilfredshet med (av de som svarte at de hadde benyttet) ulike typer medvirkningsmetoder brukt i planlegging (Opinion 2021, s).

Det er allerede i dag mangel på planfaglig kompetanse i kommunene, og planleggere både i offentlig og privat sektor bruker mye tid på å håndtere medvirkningsprosesser og svare på henvendelser.

Å innføre en løsning for «Si din mening» som en kommunal tjeneste driftet av planavdelingene, krever kapasitet å følge opp og eventuelt moderere for å unngå feilinformasjon eller et uheldig ytringsklima. Mange kommuner mangler planfaglig kompetanse, derfor er det vanskelig å se planavdelingene som driftet av en slik tjeneste. Å overlate driften til kommunenes kommunikasjonsavdelinger eller til private, kan gjøre at tjenesten utvikler seg til et løsrevet tilbud som ikke i tilstrekkelig grad blir koblet opp mot og kan virke inn på de pågående prosessene.

Det er allerede foreslått i Geodatas notat å sikre identifisering av de som deltar gjennom planid. Det skaper muligheter for å begrense tilgangen slik at man kan styre når, fra hvilke brukergrupper og på hvilken måte innspillene kan sendes inn i de formelle prosessene etter plan- og bygningsloven. Samtidig er det behov for å utvikle gode og åpne løsninger for tidlig involvering i byutviklingsprosesser, slik at nyttige innspill fra innbyggere kan bli tatt hensyn til og feilinformasjon kan korrigeres på et tidlig tidspunkt. Utfordringen er å gjøre det på en måte som både gjør det enklere å nå ut og få flere innbyggere til å delta og gi innspill, og samtidig kan forenkle og effektivisere arbeidet.

Løsninger for å gi innbyggere anledning til å uttrykke sin mening i planprosesser i dialog med forslagsstillere, kommunen og andre, gjøres stadig bedre både på generelt grunnlag og i tilknytning til kommunenes nettsider, kartportaler og saksbehandlingssystem gjennom bruk av ulike kanaler og verktøy. I flere kommuner er det satt i gang bredere medvirkningsprosesser der ulike metoder brukes parallelt for å nå flere. Under koronapandemien ble det eksperimentert med nye digitale løsninger for medvirkning. Dette har skapt nyttig innsikt og vist et mulighetsrom for å ta i bruk nye verktøy eller forbedre eksisterende.

Figur 6 «Bli med!», Fane og portal for medvirkning, lagt inn i Trondheim kommunes nettmagasin www.trondheim2030.no.

Forslag til videre utvikling

Sannsynligvis vil en kombinasjon av metoder for innspill – både rettede løsninger og åpne kanaler - være mest hensiktsmessig for å sikre god innbyggerdialog i medvirkningsprosesser.

En «Si din mening modul» knyttet opp mot en database vil kunne være et nyttig supplement til andre kommunikasjonskanaler, men fortrinnsvis med en styrt dialog tilpasset de ulike fasene inn mot ulike brukergrupper, og i en form som er driftsmessig gjennomførbart for kommunene og utviklet med et offentlig eierskap. Selv om utkastet til prototypen utarbeidet av Geodata AS illustrerer en mulig løsning, krever en videreutvikling et tydelig eierskap og tilstrekkelig med ressurser for å bli en formålstjenlig tjeneste. DOGA, som verken er en tjenesteleverandør eller verktøyutvikler, bør ikke ta eierskap til å utvikle en «Si din mening» modul.

Drøfting av videre utvikling av Folkeetråkk som nasjonal medvirkningsplattform

Erfaringene underveis i Folkeetråkkprosjektet viser følgende:

- Problemstillingen i prosjektet «å skape en bred digital plattform for kunnskapsinnhenting, erfaringer og ideer i stor målestakk, en kunnskapsbank som stat, kommune og private aktører kan bruke i sitt arbeid for å øke kvalitet, verdiskaping og sikre mer demokratisk by- og stedsutvikling i Norge» har vist seg krevende å avgrense, og det har vært vanskelig å finne et klart formulert langsiktig mål.
- Medvirkning inngår i både lovregulerte og ikke lovregulerte prosesser, og med bruk av mange ulike metoder, overlappende begreper og ulike faglige innganger. Medvirkning er derfor ikke et klart definert begrep.
- Mange ulike brukere og interessenter har sett muligheter i prosjektet, men dette har også skapt uklarhet om brukerprofilen.

- Eierskap og prosjektorganisering har ikke vært klar. Dette, sammen med begrenset tilgang på ressurser, har gjort det krevende å sette kraft bak utviklingen av prosjektet.
- Navnet på prosjektet har skapt forvirring, og har i for stor grad gitt assosiasjoner til Barnetråkk.
- Teknologit utviklingen skjer parallelt og med mange ulike innganger som har gjort det komplekst å finne en egnet digital plattform for utvikling av prosjektet.

For at prosjektet Folketråkk skal kunne videreutvikles som en nasjonal digital medvirkningsplattform kreves det:

- 1) Sterkere satsing på medvirkning og innbyggerinvolvering som kompetansefelt.

For å ivareta sosial bærekraft og bidra til det grønne skiftet i byer og lokalsamfunn, er det behov for å heve kompetansen på hva medvirkning og innbyggerinvolvering er, når og hvordan prosesser gjennomføres og hvordan innsikten kan bidra til læring og innovasjon. Det er avgjørende at man både i offentlig og privat sektor tar innbyggerne på større alvor for å underbygge respekten for velferdsstaten som demokratisk samfunnsmodell og ivareta sosial bærekraft.

- 2) Tydelig offentlig eierskap for å bygge opp og drifte en nasjonal kunnskapsdatabase for medvirkning og innbyggerinvolvering.

Gitt at medvirkning og innbyggerinvolvering ivaretar grunnleggende innbyggerrettigheter som f.eks. demokrati, ytringsfrihet og menneskerettigheter, kreves det trygge løsninger og høy funksjonalitet for alle. Det er derfor naturlig at det offentlige tar eierskap til å utvikle og drifte en nasjonal løsning. En nasjonal løsning må være integrert i de offentlige systemene og rutinene, kunne samle data som kan bidra til å bygge kunnskap over tid og være robust og brukervennlig. Det offentlige er imidlertid ingen entydig part, derfor vil verktøy som bygger over flere offentlige aktørers virkefelt vanskelig få et klart definert eierskap uten at dette defineres tydelig fra et besluttende nivå.

- 3) Forsterkning av medvirkning og innbyggerinvolvering i lovverket.

Plan- og bygningslovens § 5-1. *Medvirkning* omtaler plikten de som fremmer et planforslag har for å tilrettelegge for medvirkning, og kommunens ansvar for å påse at dette er oppfylt og å sikre aktiv medvirkning fra grupper og interesser som ikke er i stand til å delta direkte.

For å unngå at medvirkning og innbyggerinvolvering blir gjenstand for ansvarsfraskrivelse ved at verken det offentlige eller private forslagsstillere ønsker å bruke tilstrekkelig med ressurser eller ta et større ansvar for å sikre god medvirkning og innbyggerinvolvering, eller at medvirkning blir en isolert aktivitet som i liten grad blir integrert som kunnskap som innvirker på prosjektutviklingen, bør lovverket forsterkes og ansvaret tydeliggjøres.

Oppsummering og konklusjon

Folketråkk har vært en reise i å finne ut av og forstå mer om hva medvirkning er, hva slags status medvirkning har i forvaltning etter plan- og bygningsloven og i andre sammenhenger, hvem som har interesse av medvirkning og innbyggerinvolvering, hva som er effekten av medvirkning og hva slags potensial medvirkningsprosesser kan ha i å bygge kunnskap i lokalsamfunnsutvikling generelt og i planprosesser etter plan- og bygningsloven spesielt.

Det er økende forståelse både blant private utviklere, offentlige forvaltere og innbyggere for at utvikling av våre bygde omgivelser har stor effekt på hvordan vi evner å ivareta både sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft. Hvordan man tilrettelegger bedre for et samspill kan derfor være helt avgjørende for framtida. Folketråkk har løftet en ambisjon, pekt på mange muligheter og søkt etter løsninger. Det har imidlertid vært vanskelig å finne den riktige inngangen til videre utvikling.

Folketråkk kan ikke bli en utvidet versjon av Barnetråkk. Barn og unge er tydelig definert i lovverk og rikspolitiske retningslinjer som en gruppe med særskilte rettigheter. Barnetråkk har blitt et anerkjent verktøy i undervisningen i grunnskolen, og driften av verktøyet og tilhørende database er lagt til et kompetansemiljø som har faglig utbytte av å utvikle verktøyet, har nær kontakt med det pedagogiske miljøet som bruker verktøyet og kompetanse til å se hvordan datagrunnlaget kan forvaltes. I tillegg er Barnetråkkdataene blitt anerkjent som en del av det offentlige kartgrunnlaget (DOK).

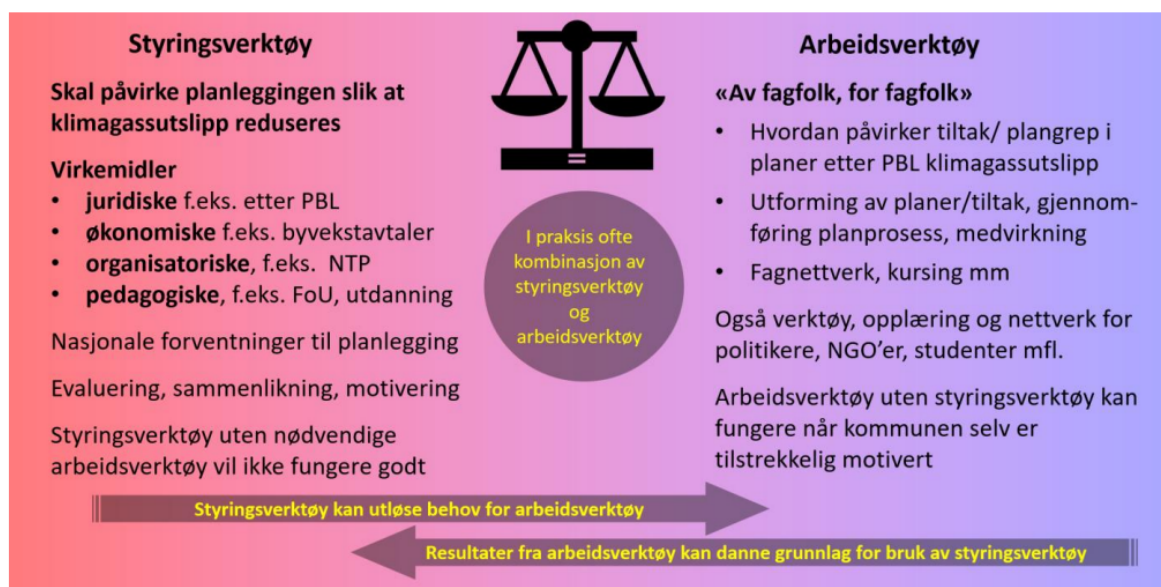
Målgruppen for Folketråkk er alle innbyggere som blir berørt av planleggingsprosesser og ønsker å delta i innbyggerinvolvering og i utviklingen av sine nabolag. Siden innbyggerperspektivet i by- og stedsutviklingsprosjekter er så bredt definert, og et verktøy og en database må omfavne så mange ulike perspektiver og hensyn, har de som har vært involvert i prosessen med Folketråkk pekt på at ansvaret må legges til en offentlig instans eller sammenslutning som favner den del av offentlig forvaltning som er tillagt et ansvar for slike prosesser. Det har vært vanskelig å adressere hvem som kan ha interesse for utvikling, drift og forvaltning av et digitalt verktøy, og en tilhørende database og tjenester knyttet til dette.

DOGAs samfunnsoppdrag er å «fremme god bruk av design og arkitektur i Norge for å skape fremtidens nye, grønne og lønnsomme løsninger». Det ligger utenfor DOGAs mandat å ta ansvar for å utvikle digitale verktøy og databaser, og forvalte og drifte offentlig tjenesteproduksjon. DOGA er opptatt av brukerperspektivet i innovasjonsprosesser, og mener at et verktøy som er skissert i arbeidet med Folketråkk kan være et godt utgangspunkt for i større grad å sikre at by- og stedsutviklingen blir målrettet og bidrar til å ivareta bærekraftig utvikling i tråd med plan- og bygningslovens formålsparagraf og FN's bærekraftsmål. Likevel må kostnadene ved å utvikle et slikt verktøy vurderes opp mot nytten.

I et lite land som Norge kan det være at det ikke er hensiktsmessig å utvikle et eget nasjonalt verktøy, men heller utnytte potensialet i allerede utviklede løsninger. Samtidig er Norge et rikt land kjennetegnet av høy tillit samfunnet og med en befolkning med høy digital kompetanse som nettopp kunne vært egnet for å skape gode digitale løsninger for medvirkning og

innbyggerinvolvering. I dag kan det se ut som om det finnes gode internasjonale løsninger med åpne data utviklet av ideelle virksomheter, som dekker en del av behovet for digital medvirkning. Selv om dette ikke svarer opp alle ønsker og behov, er det verdifullt at utviklingsarbeid stopper opp i påvente av verktøyutviklingen.

Det har i de siste 3-5 årene vokst fram et bredt og innovativt praksisfelt i både privat og offentlig sektor som jobber med metodeutvikling og prosessledelse i medvirkning, tar i bruk nye internasjonale verktøy, bidrar til kompetanseheving som understøtter innbyggerinvolvering og bidrar til å sikre at sosial bærekraft får økt betydning i by- og stedsutvikling. DOGA ønsker å være en bidragsyter til å styrke dette praksisfeltet gjennom å kunne være en arena for kunnskapsutvikling, en spredningsplattform og en sparringspartner for pionermiljøene som gjennom sin praksis løfter innbyggerinvolvering som et viktig kunnskapsfelt.

Figur 7 Modell som viser sammenheng mellom styringsverktøy og arbeidsverktøy hentet fra rapporten «Verktøy for reduksjon av klimagassutslipp i planlegging etter Plan- og bygningsloven» (Civitas 2022, s.22)

Gjennom arbeidet med Folkeetråd har det kommet fram at DOGAs arbeid med verktøy for medvirkning og innbyggerinvolvering i planprosesser kunne oppfattes å være tettere koblet til departementets ansvar for lovverk og veiledere som styringsverktøy enn det i realiteten har vært. I rapporten «Verktøy for reduksjon av klimagassutslipp i planlegging etter Plan- og bygningsloven» (Civitas 2022) er forholdet mellom styringsverktøy og arbeidsverktøy illustrert på en måte som kan beskrive at DOGAs engasjement rundt medvirkning og innbyggerinvolvering sterkere bør kobles mer mot behovet i praksisfeltet for å finne praktiske metoder og gode eksempler, enn til styringsverktøy som forvaltes av det offentlige forvaltningsapparatet.

DOGAs satsing på Folkeetråd som et digitalt verktøy og kunnskapsdatabase, avsluttes i sin nåværende form. DOGAs arbeid med kunnskapsutvikling og formidling rundt medvirkning og innbyggerinvolvering vil imidlertid bli opprettholdt og videreutviklet i nær dialog med praksisfeltet i både offentlig og privat sektor.

DOGA vil jobbe videre med brukermedvirkning og innbygger-involvering, fordi det er forankret i DOGAs metodiske tilnærming til designdrevet innovasjon, og i prinsippene i Nasjonalt veikart for smarte og bærekraftige byer og lokalsamfunn.

Følgende elementer utvikles på basis av Folkeetråkk-arbeidet:

- 1) Metodevelger – eksisterende løsning på DOGAs nettsider foreslås gjennomgått med mål om en forenkling, økt brukervennlighet og nå ut bredere, uten den sterke koblingen til plan- og bygningsloven.**
- 2) Eksempelfinner – foreslås etablert som en plattform for å formidle beste praksis og gjøre medvirkningsarbeid mer synlig.**
- 3) Kunnskapsdeler – en møteplass for å dele kunnskap innenfor praksisfeltet både i offentlig og privat sektor.**

Navnet Folkeetråkk bør fases ut og erstattes av et navn som i mindre grad henleder oppmerksomheten mot Barnetråkk.

Referanser

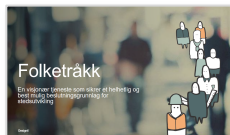
Kommunal og moderniseringsdepartementet (KMD), (2014)
«Medvirkning i planlegging», Veileder

[h2302b_veileder_medvirkning.pdf \(regjeringen.no\)](https://www.regjeringen.no/h2302b_veileder_medvirkning.pdf)

Design og Arkitektur Norge (DOGA), (2017) «Hvilke medvirkningsverktøy- og metoder brukes i norske kommuner og hvordan fungerer de?», Spørreundersøkelse

[oppsummering-sporreundersokelse-medvirkning-doga2017.pdf](https://doga.no/oppsummering-sporreundersokelse-medvirkning-doga2017.pdf)

Designit, (2017) «Folketrakk – en visjonær tjeneste som sikrer et helhetlig og best mulig beslutningsgrunnlag for stedsutvikling», Rapport

https://doga.no/globalassets/dokumenter/folketrakk_behovs-og-mulighetsanalyse_2017.pdf

Accenture, (2018) «Folketrakk – en nasjonal digital medvirkningsplattform», Rapport

[folketrakk_ferdigleveranse_accenture-11.9.2018.pdf \(doga.no\)](https://doga.no/folketrakk_ferdigleveranse_accenture-11.9.2018.pdf)

Citiplan/ Norconsult, (2020) «Gjennomgang av Folkestråkkveilederen – Dokumentasjonsrapport», Rapport

[Kvalitetssikring av Folkestråkkveilederen \(doga.no\)](https://doga.no/kvalitetssikring-av-folkestråkkveilederen)

Opinion, (2021) «Folkestråkk – en analyse gjennomført av Opinion AS for DOGA», Rapport

[redigert-rapport -doga-folkestråkk analyse-2021 rapport opinion.pdf](#)

Ref. figur side 14

Christin E Staubo/ Avo Consulting – Julija Pauriene, (2020) «DOGA Folkestråkk Database, Forprosjekt-rapport», Rapport

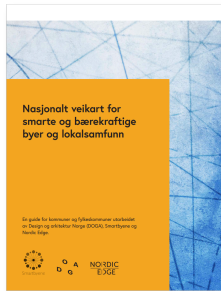
[doga folkestråkk database-forprosjekt-rapport 04112020.pdf](#)

Geodata, (2021) «Folkestråkk – Kunnskapsdatabase», Rapport

[Geodata anbudsmal Generisk \(doga.no\)](https://doga.no/geodata-anbudsmal-generisk)

Ref. figur side 7

DOGA, Nordic Edge, Smartbyene (2019) «Nasjonalt veikart for smarte og bærekraftige byer og lokalsamfunn». Rapport.

[Nasjonalt veikart for smarte og bærekraftige byer og lokalsamfunn | DOGA](#)

Ref. figur s. 8

Civitas, (2022) «Verktøy for reduksjon av klimagassutslipp i planlegging etter plan- og bygningsloven» 30.5.2022, Rapport.

[Kommunal planlegging er viktig for å nå klimamålene - regjeringen.no](#)

Ref. figur s. 22